אמר אביי בידות סכינין מיתיבי אף הוא

עשה כני כלים ואוגני כלים וידות כלים

וידות סכינין של יום הכפורים של זהב

תרגומא אביי בקתתא דנרגי וחציני: הילני

אמו עשתה נברשת של זהב וכו': תנא

ממנה והכל יודעין שהגיע זמן קריאת

שמע מיתיבי אהקורא את שמע שחרית

עם אנשי משמר ואנשי מעמד לא יצא

מפני שאנשי משמר משכימין ואנשי מעמר

מאחרים אמר אביי ילשאר עמא דבירושלים:

ואף היא עשתה מבלא: שמעת מינה

יכותבין מגילה לתינוק להתלמד בה אמר

ר"ל משום רבי ינאי באלף בית מיתיבי

כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב

בטבלא אימא רואה וכותב כמה שכתוב

במבלא מיתיבי כשהוא כותב רואה וכותב

מה שכתוב במבלא ומה כתוב במבלא יאם

וגרסינן התם בכל הספרים אם שכב אם לא שכב ואם שטית ואם לא שטית אע"ג דקראי לאו הכי [כתיבי] דברישא כתיב [אם לא שכב] ואם לא שטית ואם שכב לא כתיב כלל: "בסיררוגין. הא דאמר בפרק שני דמגילה (דף יח:) אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב כיון דכתיבי ראשי תיבות וראשי פסוקים ועוד שהיא פרשה קטנה שרי כדשרינן התם תפילין ומזוזות משום דמיגרם גריסן:

אמר אביי לשאר עמא דבירושלים. תימה דאניי גופיה אמר

יוחנן וותיקין גומרין אותה עם הנך החמה והיינו קודם הנך כדמשמע

בפרק מי שמתו (שם דף כב:) דתנן גבי בעל קרי ירד לטבול אם יכול

לעלות ולהתכסות עד שלא תהא הנץ

החמה יעלה ויקרא וקאמר בגמרא

(דף כה:) לימא תנן סתמא כר"א דאמר

עד הנץ החמה אפילו תימא ר' יהושע

דילמא כוותיקין דא"ר יוחנן כו' אלמא

דגומרין אותה עם הנץ החמה היינו

קודם הנץ דמוקי מתניתין דהתם

דמוכחא דלריך לקרותה קודם הנץ

כוותיקין ועוד קשה על מה אנו

סומכין שאנו קורין אותה אחר הנץ

הרבה דאע"ג דא"ר יהושע עד ג'

שעות ואמר רב יהודה אמר שמואל

התם הלכה כר' יהושע נראה דהלכה

כאביי דאמר לק"ש כוותיקין דהוא

בתראה ואומר ר"י דוותיקין נמי מודו

דומנה עד ג' שעות אע"פ שהיו

ממהרין לקרותה עם הנץ החמה

וכן משמע בפ' מי שמתו (שם דף כה:)

דקאמר אפילו מימא ר' יהושע דילמא

כוותיקין כו' משמע בהדיה שהם

סוברים כרבי יהושע ואביי נמי לא

נקט לק"ש כוותיקין אלא לומר דאע"ג

דהלכה כאחרים לק"ש לריך לאחרו

מעט עד סמוך להנץ כוותיקין כדי

בפרק קמא דברכות (דף ט:) לקריאת שמע כוותיקין דא"ר

חוספ' פ"ב ה"ג],
טבת קיד:, ג) גיטין
ס., ד) [פנחס כת ב],
ס. בככות ט: חיי

לתפילין], ו) [ע' תוס' סוכה

מד: ד"ה כאן במקדשן,

ו) שייך לקמן לח.,

בד א מיי פ"א מהלי ק"ש בר א מייי פיתו מהל קים הלכה יב: גה ב מיי' פ"ז מהלכות ס"ת הלי יד טוש"ע

י עשתה נכרשת זהב. פי׳ ניברשת הילני נר כדמתרגמינן אחפש בנרות. . ירושלים [וי"א] כגון מנורת זהב בדכתים לקבל נברשתא. ירושלמי תרין אמוראין חד אמר מנרתא וחד אמר קונברתא, תירגם עקילס לקבל נברשתא לקבל למפרדס. תנא בשעה שהחמה זורחת ויודעין העם שבירושלים הוותיקין, שזו עונת גמירת קריאת שמע. אבל אנשי . משמר היו משכימין וקורין קודם זו העת. כדתנן בתמיד אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה אם הגיע ואותה העת שחטו התמיד וניתחוהו והעלוהו לכבש את שמע, ואנשי מעמד מאחרין, לפיכך תני הקורא ואנשי מעמד לא יצא ואנשי ב-ב... שאנשי משמר משכימין שאנשי משמו משכימין ואנשי מעמד מאחרין. אף היא עשתה טבלא כו׳. ודייקינן מינה שכותבין מגילה לתינוק, כלומר לו פרשה מן החורה להחלמד רה. ולא אמרינן אסור עד שיכתוב כל התורה כולה. ואוקימנא

באלף בית ובסירוגין וכבר פירשנוה בגיטין.

תום' ישנים

---והם עונין אחריו ברו שם כבוד מלכוח לעולם ועד. בתענית בפרק ואלו) סדר תעניות וטו. בז (ממ) פאר מעניות נחו, כן אמרינן דאין עונין אמן במקדש ומפיק ליה מקראי התם, והנהו לא מיימי הכא יאנט, יושנה כנו מייער ישכח בגמ' משום דקאי אהזכרת השם ככתבו. מתני'. בא דו למורח עזרה. ללד שער ניקנור כדפי' בקונטרס שלא היה רוצה להכניסן ממש בעורה לפנים בלד המובח נעורה נפנים כנד התוכה (להחזירן) שזה היה גנאי (לישנא מדלא קאמר לנפון המוכח. והכי מניא בחו"כ החוכת פרק באן על השעירים מעמידים אותם בשער ניקנור דכתיב יהעמיד אותם לפני ה' פתח אבל מועד. וכחיב בחרים וומן אהרן על שני השעירים גורלות וגו'. גמ'. מדקאמר המזבח מכלל לצפון

דהא פשיטא על ירך המזבח דהם פשיטת שנ ירך המוצח משום להיום בל "יוסי בר" יהודה דלא מכשר לעיל אלא כנגד המוצח היינו משום דלריך ירך המוצח וא"כ אם לפונה בלפון עורה קאמר, דאפילו ר" יוסי בר" יהודה דלא מכשר לעיל אלא כנגד המוצח היינו משום דלריך ירך המוצח והאשרת רב" א"עור בר" ששעון היא. דמכשר בין האולם למוצח אלמא מן המוצח היה בלפון, וא"מ אמאי לא מוצרה דלא מר" שמעון מדקאמר למוצח שורה דהיינו בשער ניקעור כדפיכש רש"י מן המוצח ולחוך, ור" אלעור לא מכשר אלא מן המוצח ולמעלה כנגד בין האולם ולמוצח, וכי מימא למוצח העורה לאו היינו בשערי ניקעור ממש אלא מקום דריקם רגלי הכהנים כלפי לפון המוצח אלא לאפוקי מדבי, וו"לן דודאי מלמוצח העודה דלא כר" אלעור בר" שמעון ה"מ הכי" מימון המוצח אלא לאפוקי מדבי, וו"לן דודאי מלמוצח העודה בלאם ב"א שמעון ה"מ המ"מ היינו בשערי האול הפון המוצח אלא לאפוקי מדבי, " ור אלעור בר' שמעון דנקט משום דאיירי בבין האולם למוגם. אבל נראה לרבינו דהא למורה העזרה לא אתא מ"מ לאפוקי מר' אלעור בר' שמעון דהא הגרלה בלפון לא אשכחן בקרא אלא מדרבנן היא כדי להוכיר ששמיטתו של שעיר בלפון, ולפי זה יכול לעשות הגרלה בלפון העזרה כלפי מזרח כיון שאין טעון לפון להגריל אלא מדרבנן טוב לעשותה שם מלהכניסו בלד המובח (ולאוירו) [ולהחזירו]. בפון השמה כל שנות כיון שנו שבן בפון הציל למה מדואי לא קפדינן (מלפון) (אפון) אל שלפה כי דפהגרלה כמיב וישר אומר רבינו דלא אשכחן הגרלה בלפון כפירש" אלא נראה דודאי לא קפדינן (מלפון) (אפון) אל בלפני ה' דבהגרלה כמיב והעמיד אומם לפני ה' וגרי ונתן אהרן על שני השעירים גורלות [גורל אחד להי] וגר, ודייק מדקחני לצפון המודח מכלל דמובח לאו בלפון קאי דאי בלפון קאי לא היה לפונו לפני ה' כנגד הפחח, [ופריך] והאמרח ר' אלעור בר' שמעון היא דאמר בין האולם למובח לפון, ומדלא מפרש עד כמה, ש"מ מובח כולו בלפון דלא דמי לרבי דמוסיף אף מקום דריסת רגלי כו' ולא פירש דווקא לפון דהחם

בידות סכינין. שאי אפשר לעשות סכינין עלמן של זהב: כני כלים. בסיסי מושבן: ואוגני כלים. בית אחיזתן: וידום סכינין וידום כלים. קתני סכינין וקתני כלים: בקתחא דנרגי וחליני. ידות הקרדומות ומגלות: ניצוצות. זהרורית שהחמה זורחת מן המזרח ונטה על פתח

ההיכל שהוא ללד מערבי: שהגיע ומן ק"ש. כלתניא (ברכות דף כו.) מלותה עם הנץ החמה: שאנשי משמר. שהכהנים שהעבודה מוטלת עליהם מקדימין לקרותה קודם היום שמא תמשך עליהן העבודה וימנעו לקרות: וחנשי מעמד. ישרחל העומדים בשליחות הלבור על הקרבן שנאמר (במדבר כח) תשמרו להקריב לי מלוה שיהיו משמרים ועומדים על קרבנם הכי דריש ליה בספרי די ובמסכת תענית (דף כו.): מאחרין. לקרות עד כלות עבודת התמיד: לשחר עמח. הבחים בעורה הוא סימן להודיע זמן קריאת שמע: שמע מינה כו'. ופלוגתא היא במסכת גיטין בפרק הניזקין (דף ס.): בחלף בית. חותיות של רחשי התיבות: כשהוח כותב. כהן הכותב את המגילה להשקותה: כמה שכתוב בעבלה. לפי סימני האותיות:

בסירוגין

שכב איש אותך [ואם לא שכב] אם שטית אם לא שטית התם בסירוגין

ליה כוליה הוה ליה לפרושי. לא הוי לפון המובח לפני ה'. המובח בלפון ולא כולו דוקא קדשי קדשים [נט, א] נהדי שאר תואי ניור"י ביליי בדרך בו'. קשה לרצינו דהכא משמע שלריכין לכבד זה לזה. והכי נחי חשחנו ום לוט, ווספי לנהי משמע בפרק במה בהמה יולאה [שבת נא, ב] גבי חמור שעסקיו רעים כגון זו מהו לנאת בפרומביא בשבת,

ואילו בברכות בפר' שלשה שאכלו [מו, א] [פניא] אין מכבדין לא בדרכים ולא בנשרים אלא בפחח שיש בו מוזה, ומסקיטן בפחח הראו למוזה. אואותר רביטו דבמקום שהולכין מתחילה יחד וילאו מבתיהם יחד ללכם לדרך אחד מכבדין זה את זה, אבל היכא שהולך כל אחד ואחד לדרכו ופגעו זה בזה אין מכבדין. והמלאכים מתחילה נסעו יחד לבוא לבית אברהם. יבוד יתן בשא שם ושא עזאוד על זה בו'. פי׳ כבר מיעטט שלא ישים שנים של שם על ושלן שם ושנים של עואול על ושלן עואול, יכול יתו כוי. וא״ת איזה גורל יהיה זה אם ישים של שם ושל שלה ישים טבים של בשל בין הכן שלים של החור של קופן החור, שר היין של הייל הייל הייל הייל הייל של של של של של של עואלו על כל אחד, ייל מחלים יגריל כהלכה ואח"ר יקיים מצחק פיונה לקון שניהם על כל אחד, וכן מפתש פירושלניין (פייד הייא) גורדות של בד רבר. ואין זה אלא דגרי החנא, דלאו מגורלות נפיק אלא מקרא דגורל גורל נידה כדמפרש בבריימא בסמוך. דרוו משקען דיה בגדגדא. פר״ח ומפון/ס בפ״ב דשמיטת קדשים (כא, ב) שהיה מושך ומדלה הכיור מלא מים מן הים שעשה שלמה שהיה בו כל הלילה שלא יפסלו מימיו בלינה, וגרסיטן בירושלמי (פ״ג ה״ה) הים (הוה) (הוה) בית טבילה לכהנים (היה) שלממר הים לרחצה לכהנים כו׳, ואקשיען לאו כלי הוא, ופרקיטן כההיא דאמר ר׳ יהושע בן לוי אמת המים היחה מושכת לו מעין עיטם, והיו

637

רגלי השוורים פחומין כרימונים. ולא ידענא אם היה ים של שלמה בבית שני. בקתתא דגרגי וחציני. וא״ת כני כלים ואוגני כלים גופייהו מיקשי לך ניעבדו לכלים גופייהו של זהב. ״יל שמחמילה היו של זהב הכלים עצמן והיו רגילין לעשות הכנים ואוגנין פחומים מן גוף הכלי, אבל בידות הכלי אין לומר כן שאין לעשותן של כסף כשגוף הכלי של זהב. ה"ר יוסף.

תום' ישנים (המשך) ליכא למיטעי, אבל בבין האולם ולמזבח אי לא מכשר כ כיון שכל המובח בלפון לסמוך גאולה לתפלה ומן הדין זמן ק"ש מתחיל כאחרים ונמשך זמנה עד ג' שעות כרבי יהושע אלא שוותיקין מקדימין למצות ומשכימין לקרותה קודם הגץ כדי שתהא תפלה ביום אחר הגץ כדכתיב (תהלים עב) ייראוך עם שמש שהוא אחר זריחת השמש ומן הדין היה לעולם רבי אליעזר בן יעקב ותני בין האולם ולמזבח, אבל להקדימה כאחרים שאז הוא זמן קימה וכן לתפילין כדקאמר התם ס לתפלה כאחרים פירוש לתפילין שאז הוא זמן קימה ותו לא חיישינן שמא לא בעי למימר בין האולם ולמובח ממש וכגון שקוף יפיח בהן אלא שמאחרין ק״ש מעט עד סמוך להנץ כדי לסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום וכן משמע בירושלמי דקאמר מאן דאמר כדי שיהא רואה את חבירו ברחוק ד' אמות ויכירנו כו' עד אבל אמרו מלותה עד הנץ החמה כדי שיסמוך וכו' ובפרק תפלת השחר למאן דאמר לעיל כפירוש (דף כט:) משמע דקאי ייראוך עם שמש אתפלה גבי מתפלל עם דמדומי חמה דכתיב ייראוך עם שמש וגו' ואל תתמה דעם הנך החמה החונטרת שאינו לא כולו יאקונטרט שנויט לנו כולו (כדאמר) [בדרוס] ולא כולו בנפון אלא דהוי כר' אלעור מפרשינן קודם ועם שמש מפרשינן אחר זריחה דעם משמע בסמוך לו או מלפניו או מלאחריו והשתא למאי דפרישית ניחא דקאמר הכא לשאר עמא דבירושלים דמצוה היא להקדים עם הנץ כוותיקין ולפי שאין הכל בקיאין לעשות כוותיקין נקבע אותו זמן מיד אחר זריחה לשאר בר' שמעון במאי דמכשר צפון דבין האולם ולמזבח, דהא לעיל במסקנא בפ״ק עמא דבירושלים שאין יודעין לכוין כוותיקין וא״ת והא אמרינן בפ״ק דברכות (דף ה:) א״ר שמעון בן יוחי משום ר״ע פעמים שאדם קורא ק"ש ב' פעמים ביום אחת קודם הכן החמה ואחת לאחר הכן החמה ויוצא בה אחת משום לילה ואחת משום יום ופסיק רבי יהושע בן לוי כוומיה אלמא קודם הכן ליליא הוא ומחלת זמנה דיום הוי אחר הכן החמה כמתניתין דהכא וי"ל אפילו אי פליג רבי יהושע ניז, א] דאוקמה כר' אליעור בן יעקב ולא אשכחן תגא בן לוי אאביי קיימי לן כאביי דהוא בתראה ועוד י"ל דלא פסיק רבי יהושע בן לוי כר׳ שמעון אלא בהא דסבר קודם הנץ יולא בשל לילה שסובר דסופו בלפון אלא כולו בדרום קאי כדאית ליה הכא. אך נ"ע אם יש תנא כדמוכח בתר הכי דקאמר מכללא אתמר דההוא זוגא דרבטן דאשתכור כו׳ אבל במה שמתחיל זמטו דיום אחר הטץ בהא לא פסיק כלל אי נמי י"ל דאפילו רבי שמעון מודה שומן ק"ש של יום קודם הגץ והא דלא קאמר פעמים שאדם קורא ק"ש שחי פעמים קודם הגץ שסובר כך. ועוד למה היה לו לילך בין האולם ולמזבח מאחר שאפילו היה בין ויוצא בשל יום ובשל לילה דהוה רבותא טפי יש לומר דבעי לאשמועינן שאין יוצא בשל לילה אחר הנץ ואפילו נאמר דרבי שמעון סבר דזמן ק"ש אחר הנץ אין להעמיד מתניתין דהכא כוותיה ודלא ככל הני תנאי דאם כן הוה ליה לגמרא לדקדק ולאוקמי כוותיה בהדיא ורבינו האולם ולמובח בלפונית מם פירש דומן ק"ש הוי אחר הגץ החמה כמתנימין דהכא וכרבי שמעון והוותיקין היו ממהרין שלא כדין קודם הגץ החמה בשביל (ו)מערבית של מובח היה כנגד פתח ההיכל. ולא תיקשי למאי דפרישית דר׳ חובת התפלה כדי לסמוך גאולה לתפלה שתהא עם שמש אע"ג דתפלות כנגד תמידין תקנום והתמיד היה קודם הכן בעמוד השחר מ"מ זמן תפלה בשעת הכן זהיינו דפריך בפרק תפלח השחר (ברכות דף כו.) ורמינהו מלותה עם הכן החמה כדי שיסמוך כו' פירוש ולא עד חלות אלמא דעיקר חביבות התפלה בשעת הכן ולהכי קורין ק"ש שלא כדין בשביל חביבות התפלה ולהכי לא פריך ליה גבי ק"ש שהיה יודע שהיו קורין אותו שלא כדין בשביל חביבות וממהרין אותו קודם זמנו שהוא אחר הכן כמתנימין דהכא וכר"ש שאמר משום ר"ע אלעזר בר' שמעון סבר דכולי מזבח בלפון קאי אמאי לא חשיב ליה בובחים פרק וקשה דמלותה עם הנץ החמה משמע דזה עיקר מלות ק"ש עוד קשה לומר שלא יהא הלכה כאביי דהוא בתראה מיהו רבינו תם פי' דאביי נתי הכי ס"ל והא דקאתר לק"ש כווחיקין סימנא בעלמא כלומר סמוך להנץ כווחיקין ולא כווחיקין לגמרי דאילו ווחיקין מקדימין ואנו מאחרין דאית להו דכולי מזבח בלפון קאי, דהכי נמי איכא תגא אחריני באותו פרק ולא אחר הנץ ועוד הביא ראיה מפרק שני דמגילה (דף ב.) וכן שומרת יום כנגד יום לא מטבול עד הגץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר אלמא דבר שומנו ביום מצוחו אחר הכץ והרב פור"ת פירש כפר"י וה"ר חננאל פירש דוותיקין גומרין אותה עם הנץ החמה מייתי ליה התס. שלשה שהיו מהלכין מיד ומפרש גומרין קורין ומפרש ייראוך עם שמש היינו קבלת מלכות שמים דהיינו ק"ש וקשה דלישנא דכדי שיסמוך גאולה לתפלה משמע דאיירי בעיקר תפלה ועוד דקרא דייראוך עם שמש מוקמי ליה גבי תפלה בפרק תפלת השחר ועוד דלשון גומרין משמע משמחילין לקרות קודם הנץ ומכוונין כך שגומרין אותה בתחלת הנץ כדי שיתפללו בתחלת הנץ: אם שבב אם לא שבב. בפרק הניזקין (גיטין דף ס.) מייתי לה

נר מצוה

רבינו חננאל

תורה אור השלם ו. וְהַשָּׁבִּיעַ אֹתַהּ הַכֹּהַן יאמר אל האשה אם לא טמאַה שַׂטִית אישר הנקי ממי המרים בַּי שַּׁטִית תַּחַת אִישַׁךְּ וְכִי נטמאת ויתן איש בַּךְ אַת

> מוסף רש"י לשאר

:שְׁכָבְתוֹ מִבָּלְעֲדִי אִישׁׁךְ במדבר ה יט-כ

הא סימן . דבירושלים. דנברשת לשאר שיקראו ק"ש (ווורח קיד:).